

ИСТОРИЈА

од преисторије

до наших дана

СВЕТ У ТВОЈИМ РУКАМА

ИСТОРИЈА

од преисторије
до наших дана

Од преисторије до историје

Хронологија 8

- Први кораци преисторијског човека 9
- Хоминиди 9
- Камено доба 10
- Пећине, насеља и градови 12
- Од палеолита до неолита 12
- Бронзано доба 13

Цивилизације великих река

Хронологија 14

- Богови и вечност у старом Египту 15
- Куће богова 16
- Изида и Озирис 17
- Загробни живот 17
- На обали Нила 19
- Пирамиде 20
- Месопотамија 21
- Необичне грађевине 21
- Вавилонски закони 22

Велика царства и мали народи

Хронологија 24

- Од ловца до ратника 25
- Бронза и гвозђе 25
- Организација персијске државе 26
- Подела царства на провинције 26
- Арамејски језик 27
- Феничани – народ проналазача 28
- Фонетско писмо 29

Јевреји

Хронологија 30

- Народ без земље 31
- Пут у Обећану земљу 31
- Рушење храма 33

Грчка цивилизација

Хронологија 34

- Владавина аристократа 35
- Поновно уједињење 35
- Богатство и моћ 36
- Атинска демократија 37
- Вајарство 40
- Понављање модела 41
- Александар Велики и хеленизам 42

- Велико царство 42
- Наука и филозофија 43

Стари Римљани

Хронологија 44

- Гај Јулије Цезар 45
- Октавијан Август 48
- Дан у животу обичног Римљанина 51
- Римљани, велики градитељи 53

Почетак средњег века

Хронологија 54

- Ранохришћанска уметност 55
- Представљање Бога 55
- Варварски народи 57
- На северу 57
- Без градова 58
- Франци 60
- Казне 60
- Лангобардска уметност 62
- Без наследства 62
- Исламска цивилизација 63
- Примењена наука 63

Феудализам

Хронологија 64

- Витез 65
- Развитак села 67
- Пољски радови 67
- Коришћење ветра и воде 68
- Систем плодореда 69

Доба градова-држава

Хронологија 70

- Фридрих II 71
- На двору у Палерму 71
- Закони за све 73
- Од романичке до готичке уметности 74
- Камен и опека 74
- Капители и кипови 75
- Тријумф светлости 76
- Улога архитекте 77

Италијанске кнежевине

Хронологија 78

- Фиренца са Лоренцом Медичијем 79
- Козимо, Пјеро и Лоренцо 79
- Пријатељи и непријатељи 80
- Величанствени 80

- Највећи уметници и градитељи 82
- У Ферари с војводом д'Есте 83
- Богати владар 83
- Војводино имање 84
- У позоришту 85

Хуманизам и ренесанса

Хронологија 86

- Даме и господо... штампарска машина 87
- Покретна слова 88
- Хвала, Кино! 89
- Много истих примерака 90
- Човек у средишту уметности 91
- „Кућно сликарство” 92
- Живот Леонарда да Винчија 93

Откриће Америке

Хронологија 94

- Европа и остатак света 95
- На истоку 96
- У Америци 96
- Лов на злато 98
- Истраживања и географске карте 100
- Дуж обале 101

Верске реформе

Хронологија 102

- Једна црква, много цркава... 103
- Лутерова реформа 103
- Англиканска црква 104
- Калвинизам 104
- Индекс 105

Доба противречности: XVII век

Хронологија 106

- Друштво и искључење из друштва 107
- Од затварања до присилног рада 108
- Народни устанци 109
- Напуљски устанак 109
- Устанци француских сељака 110
- Барок 111
- Изградња базилике Светог Петра у Риму 112
- Барокно позориште 113
- Седамнаести век у Низоземској 114

„Породична уметност” 114

Просвећеност и француска револуција

<i>Хронологија</i>	116
■ Енциклопедија науке	117
Свеобухватно дело	118
■ Од гласника до новина	119
Савремено новинарство	119
Расправа о хартији	120
■ Успон Наполеона на власт	122
Ништа није изгубљено...	122
Успон на престо	124
■ Царски стил	125

Индустријска револуција

<i>Хронологија</i>	126
■ Парна машина	127
Први кораци	127
Ватова идеја	128
Нови развитак	130
■ Индустрјски град	131
Капиталисти и пролетери	131
Радници и профит	133

Деветнаести век

<i>Хронологија</i>	134
■ Романтизам	135
Романтични уметник	135
Средњи век	
и стварање нација	136
Уметност као глас душе	137
■ Сједињене Државе и независност	138
Развитак Сједињених Држава	138

Од 1848. до уједињења Италије

<i>Хронологија</i>	140
■ Италијански препород	141
Ратови за независност	141
■ Доба емиграција	143
Миграциона кретања	143
Одлазак у Сједињене Америчке Државе	144
■ Раднички покрет	145
„Три пута осам”	145
Интернационала	146
Маркс и Бакуњин	147
■ Проблеми уједињене Италије	149

Сједињене Америчке Државе: једна земља, много народа

<i>Хронологија</i>	150
■ Север и Југ у рату	151
Грађански рат	152
■ Неправедно питање боје коже	153
Нове идеје о слободи	153
■ Амерички урођеници	155
Југ и Север	155
Тешко стање	156

Раздобље Првог светског рата

<i>Хронологија</i>	158
■ Расизам и империјализам	159
Социјални дарвинизам	159
Окрутна колонизација	161
Гласови неслагања	162
Суецки канал	163
Сједињене државе	164
■ Ново столеће	165
Мировне конференције	165
С оптимизмом	166
■ Развитак транспорта	167
На друму	167
Сан за све	168
Никад више само по земљи	169
■ Кинематографија и стрип	170
Живот на хартији	171

Руска револуција

<i>Хронологија</i>	172
■ Совјетска култура	173
За народ	173
Уметност и политика	174

Други светски рат

<i>Хронологија</i>	176
■ Култура под фашистичким режимом	177
Од малих ногу...	177
Радници	177
Фашистичка култура	178
■ Пропаганда и масовни медији	179
Емисије на радију	179
Седма уметност	180
■ Расизам и антисемитизам	182
Антисемитизам	182
Мржња на делу	183

Покољ који се не сме заборавити	184
■ Тотални рат	185
Под бомбама	185
Борба до последње капи крви	186

Послератно раздобље

<i>Хронологија</i>	188
■ Хладни рат	189
Нове затегнутости	189
Два различита света	190
Америчка политика	191
Руска политика	191
■ Атомско оружје	192
Опасно откриће	192
Трка у наоружању	193
■ Пророк ненасиља	196
Махатма	196

Историјска збивања на тлу наше земље

<i>Хронологија</i>	198
■ Од Лепенског вира...	199
■ Косово и сеоба Срба	202
■ Устанци и ратови	204
Први српски устанак	204
Други српски устанак	205
Црна Гора	206
Балкански ратови	206
■ Први светски рат	208
Почетак рата	208
Повлачење српске војске	208
Настанак Југославије	209

ДФЈ, ФНРЈ, СФРЈ, СРЈ, СЦГ

<i>Хронологија</i>	210
■ Други светски рат и стварање Југославије	211
Јединствени и поред разлика	211
■ Разбијање СФРЈ	213
Сукоб са Информбироом	213
Несврстаност	214
Разбијање земље	214

Ка новим хоризонтима

<i>Хронологија</i>	216
■ Пад идеолошких зидова	217
Детант	217
Нове речи	218
■ СОС за природну средину	219

Први кораци преисторијског човека

- ПРЕИСТОРИЈА
- ХОМИНИДИ
- ПАЛЕОЛИТ
- НОЖ ЗА СТРУГАЊЕ
- ШИЛО

■ Области које је настањивао древни аустралоопитек (на основу истраживања у Јужној Африци 1998.)

Какво је порекло људског рода? Питање је врло старо, али се човек тек недавно почео служити

прецизним инструментима за проучавање свог далеког порекла. Преисторија је раздобље људске историје које се одвијало пре појаве писма, што нам казује и латинско порекло овог назива: префикс *pre* значи

„пре”, а реч *historia* „приповедање”. Пошто је научио да пише, човек је осетио потребу да себи сличнима (и својим потомцима) опише свој живот, своја верска уверења, начин на који проводи време. Први остаци преисторијских људи пронађени су у XIX веку. Последњих педесетак година археолози се интензивније баве проучавањем налазишта, посебно оних у Африци, где су пронађени најстарији фосилни остаци једног хоминида (сачувани у слојевима Земљине коре).

Под речју хоминид, или антропоид, подра-

зумева се породица примата, у коју спадају и мајмуни. Преображај првих хоминида у развијеније људске врсте, чији смо директни потомци, обухвата последњих 15 милиона година Земљине исто-

рије. То је, у ствари, веома кратко раздобље у поређењу са старошћу наше планете, која износи око четири и по милијарде година.

Осим тога, „савремена” људска бића која су знала да обрађују земљу и да се организују у групе и „заједнице” појавила су се тек пре неколико десетина хиљада година.

Хоминиди

Пре мање од три милиона година на Земљи је постојало више врста хоминида.

- Фосил папрати (горе лево).
- Вилендорфска Венера из Аустрије (у средини).
- Развитак људске врсте (доле).

WWW.KNIZARAOIBSEJ.RS

РАМАПИТЕК

АУСТРАЛОПИТЕК

НОМО
HABILIS

НОМО
ERECTUS

НОМО
SAPIENS

НОМО
SAPIENS SAPIENS

У источној Африци живе су једна поред друге најмање три врсте хоминида: *Homo habilis*, *Australopithecus boisei* и *Australopithecus africanus*.

Наш давнашњи предак, *Homo habilis*, ходао је усправно, био је висок између 120 и 150 цм и имао је врло велику лобању. *Australopithecus boisei* био је отприлике исте висине, мада много слабије развијен. Имао је снажне чељусти и здепасту главу.

Australopithecus africanus био је нижи од прва два типа и не виши од 120 цм. Овај истовремени „заједнички живот” на истом простору потрајао је дуго, али онда се вероватно догодило нешто што научници још нису докучили и што је довело до промене те равнотеже: пре око милион година остала је само једна врста хоминида, од које се развио *Homo sapiens*, док су остале једноставно изумрле.

Преисторијски човек имао је само један интерес и један циљ: да преживи у тешким и, често опасним условима. Свака делатност имала је као крајњи циљ потрагу за храном, заклоном и ефикасном самоодбраном.

■ *Homo erectus* (лево) знао је да израђује оруђе од дрвета и камена.

■ Фосилни остатак стопала хоминида.

а камење попут кремена и опсидијана било је врло корисно. Могло се лако ломити и обрађивати па је служило за израду оруђа са шиљатим врхом и оштрим ивицама.

Захваљујући археолошким ископавањима откривени су бројни предмети различитих величина и облика. Неки од њих истичу се својом величином и посебним обликом: реч је о примитивним ножевима и секирама које је данас тешко препознати. Прво право камено оруђе које је човек израдио била је ручна секира: она је на једном крају била зашиљена, ивице су јој биле оштре и танке, а основа заобљена како би била што практичнија за руковање.

■ Првобитна ручна секира овалног облика.

Камено доба

Хиљадама година људи су се бавили искључиво унапређењем обраде камена. Најпре су учили како да одаберу најпогоднији камен, а затим како да га што

■ Археолози на послу.

прецизније исклешу. Сада је јасно зашто се најстарије раздобље преисторије назива камено доба: сви предмети били су израђени од тог материјала, који је човек „занатлија”, примитивни рукотворац, научио да обрађује на прецизан начин.

Камено доба дели се на два раздобља: палеолит и неолит.

У најстаријем раздобљу, палеолиту, камен се морао уситнити на мање делове. Кремен се обрађивао врло прецизно, ударањем камена о камен. Наш „преисторијски занатлија” морао је најпре да одстрани вишак материјала ударајући о камен другим каменом, који је имао функцију чекића, при чему су отпадали дугачки делови. Затим су ти делови (које стручњаци, ако су врло танки, називају „сечивом”) дорађивани даљим ударањем о камен како би добили оштре ивице: тако су се правиле игле, шиљати врхови и други предмети, међу којима се истичу нож за стругање и шило.

Нож за стругање био је јајастог облика: једна страна му је била равна и дебља како би боље лежао у руци, а друга оштра и заобљена; тим оруђем су се оштрили штапови и израђивала

■ Овај низ слика приказује могући развој предмета којима су се служили хоминиди.

копља, дерала кожа с убијених животиња и скидала масноћа с коже. Шило, танка дугуљаста и зашиљена игла, било је корисно за пробадање и бушење рупа.

У млађем каменом добу, неолиту, променила се техника обраде кремена, а осим ударања камена о камен појавио се и поступак стругања камена о камен. И у овом случају било је потребно да се прво одстрани вишак материјала ударањем камена о камен, при чему су отпадали сувишни делови. Делимичан резултат је била крња примитивна секира. У другој фази један камен се стругао другим, све док његови обриси нису постали заобљени.

Зашто је преисторијским људима било важно да предмети буду тупих ивица, обли и глатки?

Одговор је једноставан: предмет без оштрих ивица био је много отпорнији и теже се ломио. ■■■

■ За напредак људске врсте било је важно усправно кретање које су хоминиди усвојили пре око три и по милиона година.

WWW.KNJIZARAOBISJE.RS

Пећине, насеља и градови

- ПЕЋИНЕ
- ВАТРА
- ЦРТЕЖИ
- СОЈЕНИЦЕ
- НАСЕЉА

У палеолиту су људи живели у малим заједницама у пећинама или примитивним колибама. Наравно, оне нису биле удобне, али су то биле прве људске насеобине.

У њих се тешко улазило, јер се улаз често налазио на неприступачним местима: био је уздигнут или се налазио поред неке провалије. То је имало и одређене предности: био је отежан приступ опасним дивљим зверима. Поред улаза је горела ватра. Она је истовремено одвраћала дивље звери и осветљавала увек мрачну и влажну унутрашњост пећине. Ту је владала велика запосленост; сви су нешто радили, како мушкарци, тако и жене. Неко је драо кожу с убијених животиња, неко је припремао храну, неко кувао, неко пажљиво исецао коже, које су служиле за израду разних предмета и одеће. Неко је цртежима украшавао зидове пећина.

На зидовима пећина пронађени су први трагови људских уметничких вештина: на цртежима су били приказани бизони, ирваси, јелени и друге дивље животиње. Тако је уметност ушла у човеков живот, он је на тај начин изражавао своја осећања, страхове и потребе.

- Модел палеолитске колибе саграђене од животињских кожа и костију.

Од палеолита до неолита

Пре око десет хиљада година, с последњим леденим до-

бом, завршава се раздобље палеолита и започиње неолит који карактерише много блажа клима. Долази до отапања ледника, што утиче на промену многих природних карактеристика на Земљи, а самим тим и на начин живота људи.

Жене, које су у претходном раздобљу сакупљале семенке, плодове, бобице и корење, научиле су да распознају животне циклусе биљака. Током неолита почеле су да саде неке културе (првенствено пшенице и дивљег јечма) да би репродуковале њихов циклус. Врло брзо су уочиле

- Реконструкција колибе палеолитских ловаца.

које врсте семена дају отпорније културе. Затим су научиле да прикупљају и стављају залихе у трапове које су копале у земљи и покривале их сламом. Били су то први амбари.

Нова организација рада довела је до потпуне промене у начину живота: рађају се прва насеља од десетак колиба у којима су живеле породице које су обрађивале околна поља. Облик станишта и материјал који је коришћен за изградњу зависили су од тога шта је пружала околина, од климе и активности људи.

У сувим и кршевитим крајевима станишта су често биле од камена, док се у речним долинама, богатим муљевитим тлом, најчешће

користила пресована глина и сирова опека. У шумама средње Европе, којих је тада било много, оборено је много стабала. На тај начин се искрчио простор за њиве и добио материјал потребан за изградњу кућа. Од дрвета су подизане и сојенице, које су се

■ Пећински цртеж стар око шест хиљада година.

градиле на обали реке или језера: биле су саграђене на платформама изнад воде које су се налазиле на дрвеном кољу пободеном у муљевито тло.

У Африци и Азији човек је живео у колиби од сламе или шатору од разапетих осушених животињских кожа. Клима је условљавала и материјал и облик кровова: у пределима где је често падала киша или снег кровови су били коси, а у топлим и сушним крајевима сасвим равни (на Средоземљу). Раван кров омогућавао је и прикупљање драгоцене кишнице, која је овде била права реткост.

На почетку цивилизације човек је прилагођавао своју одбрану природној околини, али је касније почео да гради зидине с опкопима како би се заштитио не само од животиња, него и од непријатељски расположених дошљака. Подручја у којима су живели ратари и сточари у неолиту често су била мета номадских група ловаца.

сировину ковачима и размењивали је за њихово оруђе и разни прибор. Исто тако, ковачи су одлазили у друге крајеве и обилазили насеља носећи са собом руду од које су израђивали потребне предмете. Оваква врста трговине довела је до оптицаја најразличитијих предмета: оружја, накита, посуђа, амајлија и другог. Та нова живост убрзо

је довела до потребе за редом и јасном поделом дужности у људској заједници. Села су се обједињавала у насеља, развијала се и прерастала у градове. Религиозност људи расла је с њиховим заједницама и због тога су у средишту насеља грађени храмови којима су управљали свештеници.

Оснивају се трговине, занатске радионице и зграде за оне који управљају радовима на исушивању и наводњавању тла. На околним пољима обрађују се њиве, гаји стока и ничу малена села у којима живе искључиво сељаци. ■■■

■ Лево, мегалитски споменик Стоунхенџ у Енглеској, начињен од великих камених блокова, потиче од пре 2000 г. пре н.е.

■ Горе, реконструкција неолитског насеља.

WWW.KNJIZARAODISEJ.RS

СВЕТ У ТВОЈИМ РУКАМА

Прелиставајући и читајући ову књигу моћи ћете да се упознате са свим епизодама историје човечанства, од преисторијских људи, хоминида, који су живели пре пре милиона година, све до наших дана.

Сви велики историјски догађаји описани су разумљиво, чистико и занимљиво, а текст је обојан великим бројем слика и илустрацијивним материјалом.

Упознаћете историју великих цивилизација, од њиховог настанка, блиставих врхунаца славе, до неумијне пројаси; судбине народа који су се сукобљавали у окрућним рајонима; историјски прећед дешавања на ћлу наше земље; велике изуме и открића која су омоћућила развићак умећносћи, науке и технике.

ISBN 865050390-X
9 788650 503904